

A photograph of a woman with long dark hair, seen from behind, holding a young child. The child is wearing a light-colored knit hat and a pink jacket, and is pointing their right hand towards the horizon. They are standing in a field of tall grass or corn. The sun is low on the horizon, creating a warm, golden glow and long shadows. The sky is filled with soft, wispy clouds.

BELEIDSPLAN

Participatiewet 2026

GEMEENTE
NOARD
EAST FRYSLÂN

ELKENIEN HAT TALINT

Meedoen op een passende manier wordt steeds belangrijker. Het vinden van personeel wordt steeds moeilijker voor bedrijven en organisaties en helaas is werken niet voor iedereen vanzelfsprekend, hoe graag ze ook willen. Hierdoor is ook een krapte ontstaan en zijn bepaalde voorzieningen niet meer vanzelfsprekend. Gelukkig kan meedoen en bijdragen aan de gemeenschap op vele manieren. Vrijwilligerswerk, mantelzorg, mensen die zich inzetten voor de gemeenschap verrichten ontzettend waardevol werk. Iedereen draagt op zijn eigen manier een steentje bij aan het verbeteren en behouden van de leefbaarheid van de dorpen en wijken, met voorzieningen bereikbaar voor iedereen.

Wij geloven in meedoen op een manier die past. Inwoners in hun kracht zetten. Kijken naar mogelijkheden en het benutten van talenten, want elk talent is waardevol. De Participatiewet in Balans geeft ons de ruimte om die talenten samen met inwoners te onderzoeken en benutten. Doordat de nadruk niet alleen ligt op werk, maar ook op maatschappelijke participatie waarbij uitgegaan wordt van iemand zijn kracht.

Met de komst van de Participatiewet in Balans wordt er vanuit het Rijk meer ruimte geboden om de menselijke maat toe te passen en daar zetten we volop op in met dit beleidsplan. Als gemeente zijn we er voor de inwoners die dat nodig hebben. Wij zijn een vangnet en bieden bestaanszekerheid met ondersteuning om er weer bovenop te komen.

Tot slot, wordt er ook extra aandacht besteedt aan de jongeren. Jongeren horen niet thuis in de bijstand, maar soms is het noodzakelijk. Dit heeft een enorme impact op hun leven en daarom willen wij ze direct de beste ondersteuning bieden om samen hun verborgen talenten en kracht te ontdekken. Want “Elkenien hat talint”.

Lysbeth Vellinga-Zeilstra
Wethâlder
Wolwêzen en ûnderwiis



Pieter Braaksma
Wethâlder
Arbeidsparticipaasje



INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	01
Beleidsplan Participatiewet 2026	04
De huidige Participatiewet	05
Wat zeggen de cijfers?	06
Wat verandert er?	07
Visie, ambitie en uitgangspunten	08
Samenhang met andere beleidsplannen	13
 BIJLAGE 1 Wijzigingen Spoor 1	 16
BIJLAGE 2 Samenhang andere landelijke ontwikkelingen	17

BELEIDSPLAN PARTICIPATIEWET 2026

Voor u ligt het beleidsplan Participatiewet 2026. Hierin schetsen we de visie en het kader waarbinnen de gemeente Noardeast-Fryslân de Participatiewet uitvoert.

De uitvoering van de participatiewet vraagt steeds meer om samenwerking. Dit beleidsplan is dan ook tot stand gekomen dankzij de input van diverse betrokkenen. We organiseerden meedenksessies met medewerkers van de gemeente en Dokwurk. Daarnaast hebben we gesprekken gevoerd met het Platform Voor Elkaar. Dit is een groep inwoners met ervaringskennis die met ons meedenkt over het armoede- en schuldenbeleid en de participatiewet.

Dit beleidsplan beschrijft de visie en ambities die de gemeente Noardeast-Fryslân wil bereiken. Daarnaast bevat het beleidsplan concrete acties waarmee we de doelstellingen van het beleidsplan willen bereiken. De komende jaren worden deze uitgangspunten verwerkt in beleidsregels en verordeningen.

Waarom dit plan?

Het kabinet is bezig met een herziening van de Participatiewet. Via het programma Participatiewet in balans zijn er vanaf 1 januari 2026 diverse wetswijzigingen. Het is aan gemeenten om aan de slag te gaan met de wijzigingen. De huidige visie op de Participatiewet moet daarom vernieuwd worden.

Niet de regels, maar de mens centraal. Menselijke maat, vertrouwen en vereenvoudiging. Dat zijn de uitgangspunten van het programma Participatiewet in balans. Het kabinet wil hiermee concrete stappen zetten om de door uitkeringsgerechtigden én professionals ervaren hardheden in de Participatiewet weg te nemen.

Het huidige uitvoeringsplan Participatiewet 'Samen leven, zorg voor elkaar' dateert uit 2015. Door de nieuwe uitgangspunten en het veranderde mensbeeld is een actualisatie nodig. Een vernieuwde beleidsplan helpt ons om samenhangende beleidskeuzes te maken en goed samen te werken met partners zoals Dokwurk. Daarnaast maakt een duidelijke beleidsrichting het mogelijk om te evalueren of ons beleid en onze acties daadwerkelijk bijdragen aan de doelen die we willen bereiken. Zo zorgt het beleidsplan voor transparantie en verantwoording.



DE HUIDIGE PARTICIPATIEWET

In dit hoofdstuk omschrijven we wat de Participatiewet betekent. Ook beschrijven we de doelen, kenmerken en instrumenten van de participatiewet sinds de invoering in 2015. Daarna gaan we in op de lokale situatie van de huidige uitvoering.

Hoe is de Participatiewet ontstaan?

De Participatiewet (2015) bundelt drie eerdere regelingen: de Wet Werk en Bijstand (WWB), de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en een deel van de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsvoorziening voor jonggehandicapten (WAJONG). Het kabinet wilde hiermee één regeling creëren voor iedereen die kan werken, waarbij gemeenten een grote verantwoordelijkheid kregen voor de uitvoering. Voor wie (tijdelijk) niet kan werken, blijft er een sociaal vangnet via de bijstandsuitkering. De wet is erop gericht om te voorkomen dat mensen onnodig langdurig in dit vangnet terechtkomen.



Foto: DokWurk

Het doel van de Participatiewet 2015

De Participatiewet heeft als doel zoveel mogelijk mensen met een arbeidsbeperking of afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen. De Participatiewet draagt zo bij aan de ambitie om zoveel mogelijk mensen mee te laten doen aan de maatschappij. Daartoe biedt de Participatiewet een aantal instrumenten, taken en mogelijkheden:

- *Bijstandsuitkering*: mensen die geen of weinig inkomen hebben ontvangen een bijstandsuitkering van de gemeente.
- *Re-integratievoorzieningen*: mensen met een bijstandsuitkering krijgen ondersteuning bij het zoeken naar werk.
- *Loonkostensubsidie*: de gemeente betaalt een deel van het loon aan de werkgever die iemand met een beperking in loondienst neemt.
- *Beschut werk*: Dit is een aangepaste werkplek voor mensen die niet in een gewone werkomgeving kunnen werken.
- *Banenafpraak*: De overheid en werkgevers hebben de afspraak gemaakt dat er in de periode tot 2026, 125.000 garantiebanen komen. Dit zijn banen voor mensen met een arbeidsbeperking. De afspraak heeft als doel om meer mensen met een beperking aan het werk te helpen bij gewone werkgevers. Vanaf 2026 wordt deze afspraak doorgezet.

De uitvoering in Noardeast-Fryslân

Inwoners die door omstandigheden niet kunnen voorzien in hun eigen levensonderhoud kunnen zich melden bij de gemeente voor een uitkering. Nadat de aanvraag binnen is, controleren de consulenten van de gemeente of er recht is op een uitkering. Zo ja, dan wordt de uitkering toegekend. Vervolgens wordt de betreffende persoon aangemeld bij Dokwurk voor begeleiding richting werk. Daarnaast voert Dokwurk de volgende onderdelen van de Participatiewet uit; re-integratietrajecten, beoordeling Loonkostensubsidie (gemeente betaalt uit), beschut werk en jobcoaching. De gemeente voert zelf het rechtmatige gedeelte van de Participatiewet uit. Zoals het toekennen van de uitkering, bijzondere bijstand, en het opleggen van terugvorderingen en boetes.



WAT ZEGGEN DE CIJFERS?

In dit hoofdstuk geven we een beeld van de omvang van de doelgroep en de in- en uitstroom. Daarnaast laten we resultaten zien uit de Dariuz Wegwijzer van Dokwurk. Dit geeft een beeld van de problematiek die er speelt binnen de doelgroep.

Aantal inwoners met een uitkering

	1 januari 2024		1 januari 2025		1 januari 2026	
18-26 jaar	109	13%	130	15%	125	14%
27-44 jaar	238	28%	254	28%	261	30%
45-54 jaar	193	22%	188	21%	175	20%
55 en ouder	319	37%	321	36%	314	36%
TOTAAL	859	100%	893	100%	875	100%

Wat valt er op?

We zien dat het aantal inwoners met een bijstandsuitkering sinds 1 januari 2024 licht is gestegen. Deze stijging zien we vooral terug in de leeftijdsgroepen 18-26 jaar en 27-44 jaar. Dit komt overeen met het landelijke beeld. In de gemeente Noardeast-Fryslân leefden er op 1 januari 2024 ongeveer 540 van de bijstandsgerechtigden al 3 jaar of langer van de uitkering. Op 31 december 2025 is dit gedaald naar 414 bijstandsgerechtigden. In 2025 zijn er in totaal 197 inwoners ingestroomd in de bijstand. Ter vergelijking, in 2024 ging het om 237 inwoners. Vervolgens zijn er in 2025 208 inwoners uitgestroomd. Ter vergelijking in 2024 zijn er 189 inwoners uitgestroomd. In dat jaar lag de instroom hoger dan de uitstroom. Verdiepende analyses zijn nodig om beter conclusies te kunnen trekken uit deze cijfers. Op dit moment zijn we nog niet zo ver, dit vergt de nodige tijd en inzet. Daarom hebben we een actiepoint opgenomen om hierop in te zetten.

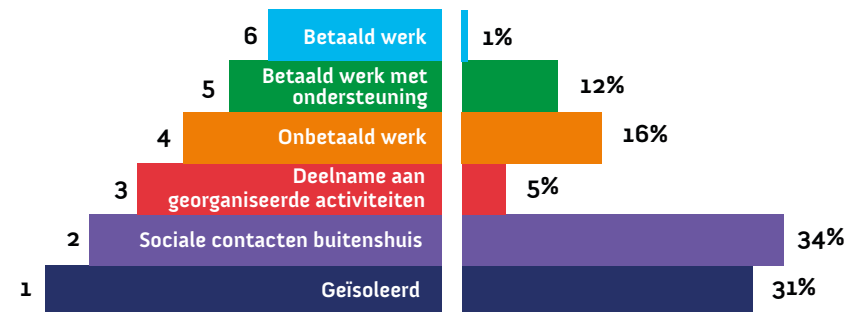
Belemmeringen voor werk of afstand tot de arbeidsmarkt

Bij de re-integratie intake neemt Dokwurk de Dariuz wegwijzer af. Dit is een vragenlijst met vragen over diverse levensgebieden. Dit geeft ons een beeld van de eventuele belemmeringen

die spelen om weer aan het werk te gaan. In 2025 is de vragenlijst door 180 deelnemers uit de gemeente Noardeast-Fryslân ingevuld. Van 67% wordt het arbeidspotentieel op redelijk tot laag geschat. Daartegenover wordt van 32% het arbeidspotentieel op hoog tot zeer hoog geschat (1% is onbekend). Ook geeft 40% van de 180 deelnemers aan zowel lichamelijke als psychische klachten te ervaren die het zoeken en behouden van werk beïnvloeden. Nog eens 17% geeft aan alleen psychische klachten te hebben. En 22% geeft aan alleen lichamelijke klachten te hebben. De overige 20% ervaart geen psychische en/of lichamelijke klachten die het zoeken en behouden van werk belemmeren. De managementcijfers over het jaar 2024 laat eenzelfde soort beeld zien.

Naar aanleiding van de gegeven antwoorden deelt Dariuz wegwijzer de deelnemers in op de participatieladder. De participatieladder laat zien op welk niveau mensen kunnen meedoen in de samenleving (zie afbeelding hiernaast). De resultaten van de participatieladder laten zien dat een groot gedeelte van de groep momenteel op trede 1 of 2 staat. Dit laat zien dat er veel stappen nodig zijn om uiteindelijk trede 6 te behalen.

PARTICIPATIELADDER



Wat we zien

Landelijk blijkt uit verschillende onderzoeken en analyses dat het voor een derde van de bijstandsgerechtigden betaald werk niet realistisch is, zeker niet op korte termijn (Bron: Scp Vertrouwen in de bijstand, 2024). Uit de hierboven geschetste resultaten uit de Dariuz wegwijzer blijkt dat het aannemelijk is dat dit beeld ook voor de gemeente Noardeast-Fryslân geldt.



WAT VERANDERT ER?

Ervaringen van bijstandsgerechtigden, uitvoerend professionals en verschillende publicaties en onderzoeken laten zien dat de huidige Participatiewet uit balans is. De wet is te complex en gaat onvoldoende uit van vertrouwen. Daarom werkt het Rijk aan het programma Participatiewet in Balans.

Niet de regels, maar de mens centraal zetten, menselijke maat, vertrouwen en eenvoud. Dat zijn de uitgangspunten van het programma Participatiewet in Balans. Het kabinet wil hiermee concrete stappen zetten om de door uitkeringsgerechtigden én uitvoerenden ervaren hardheden bij de uitvoering weg te nemen. Het doel is rechtszekerheid van uitkeringsgerechtigden te vergroten en de professional voldoende ruimte te geven om hen daarbij te helpen.

De herziening van de Participatiewet verloopt via drie sporen:

1. *Korte termijn maatregelen:* Een pakket van ruim twintig wetswijzigingen dat direct zorgt voor een betere balans tussen bestaanszekerheid, re-integratie en handhaving. (In *Bijlage 1* staan alle wetswijzigingen).
2. *Fundamentele herziening:* Het opnieuw opbouwen van de wet om beter aan te sluiten op de mogelijkheden en omstandigheden van de mensen voor wie ze bedoeld is.
3. *Versterken van de uitvoering:* Investeren in vakmanschap, zodat professionals beter toegerust zijn om inwoners te begeleiden.

Met de participatiewet in Balans worden de volgende doelen nagestreefd:

1. De wet biedt een passend perspectief op werk en participatie;
2. De rechten en plichten in de wet zijn begrijpelijk en goed na te leven;
3. Mensen voelen zich ondersteund door de wet als het gaat om participatie en inkomen;
4. De wet biedt een doelmatig vangnet: zeker en voorspelbaar;
5. De wet biedt een toereikend inkomen;
6. De wet sluit goed aan bij de brede vormgeving van het sociaal domein en het inkomensstelsel.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Aan gemeenten de taak om de wijzigingen te implementeren. Niet alleen in verordening en beleid, maar ook door het maken van een cultuuromslag. De instrumenten binnen de participatiewet blijven. De participatiewet in Balans vraagt met name een andere manier van werken, vanuit een ander mensbeeld.

Voorheen ging de participatiewet uit van een rationeel mensbeeld. Met daarbij een wet die meer gericht was op rechtmatigheid, handhaving en zo snel mogelijk weer aan het werk te gaan. Met de Participatiewet in Balans vindt er een verschuiving plaats naar een realistisch mensbeeld. Dit betekent niet dat rechtmatigheid, handhaving en uitstroom richting werk niet meer belangrijke elementen

zijn. Maar, het betekent anders te kijken naar de mens, namelijk met menselijke maat. Handelend vanuit vertrouwen in plaats van wantrouwen en meer regie bij de inwoner zelf.

Samenhang met andere landelijke ontwikkelingen

Naast de Participatiewet in Balans werkt het kabinet aan meerdere trajecten die samenhangen met de uitvoering van de Participatiewet. Voorbeelden zijn:

- de Hervormingsagenda inkomensondersteuning;
- het wetsvoorstel handhaving sociale zekerheid;
- de Wet van school naar duurzaam werk.

In *Bijlage 2* staan alle ontwikkelingen die van belang zijn met een uitleg.

VISIE, AMBITIE EN UITGANGSPUNTEN

In dit hoofdstuk beschrijven we waar we de komende jaren naar toe willen werken. De landelijke ontwikkelingen en lokale ervaringen zijn input voor de vernieuwde visie. De visie is vervolgens vertaald naar ambitie en doelstellingen met concrete acties.

Visie

De visie op de uitvoering van de Participatiewet luidt als volgt:

“We streven naar een inclusieve samenleving waar iedere inwoner naar vermogen kan meedoen. Dit heeft betrekking op zowel arbeidsparticipatie, maatschappelijke participatie (bijvoorbeeld vrijwilligerswerk) en sociale participatie (sociaal netwerk). Instrumenten binnen de Participatiewet zetten we in als hulpmiddel om inwoners aan het werk te helpen. Betaald werk, al dan niet met hulp, blijft het uitgangspunt. Maar wanneer dit (even) niet lukt zijn we er ook. Samen kijken we wat wel kan. We zetten bijstandsgerechtigden in hun kracht en sluiten aan bij wat op dit moment mogelijk is. We verliezen ontwikkeling niet uit het oog. We stimuleren stappen in de ontwikkeling, hoe klein ook. We zetten in op het versterken van het netwerk en integrale hulpverlening. We werken onder andere samen met werkgevers, onderwijs en hulpverlenende organisaties.”

“We hanteren een realistisch mensbeeld, dit betekent dat we rekening houden met Doen-vermogen van mensen. In het waardevolle contact met de cliënt zijn openheid en gelijkwaardigheid belangrijke waarden. Daarbij zijn we ons bewust van de afhankelijkheidsrelatie. We scheppen duidelijke verwachtingen. Waarbij we helder uitleg geven over rechten en plichten. We denken mee, en kijken naar mogelijkheden.”

Onze belangrijkste speerpunten zijn:

- preventief werken
- menselijke maat
- werken vanuit vertrouwen
- datagestuurd werken

“We stimuleren stappen in de ontwikkeling, hoe klein ook.”



In de uitvoering betekent dit:

PREVENTIEF WERKEN

Binnen gehele sociaal domein zetten we in op preventief werken. Binnen de participatiewet betekent dit:

Doelstelling: we zetten in op het voorkomen dat jongeren in de bijstand stromen. En van jongeren die wel instromen zorgen we voor een zo snel mogelijke uitstroom.

Wat doen we daar concreet voor:

- We zien jongeren als een prioritaire doelgroep. En implementeren en werken zoveel als mogelijk via de uitgangspunten van het regionale programma van school naar duurzaam werk en werken hierin samen met scholen en werkgevers (met name programmalijn At Work).
- We schaffen de zoekperiode voor kwetsbare jongeren af en bieden direct begeleiding bij stappen richting werk en/of maatschappelijke participatie. Samen met Dokwerk ontwikkelen we een werkwijze voor jongeren.

Doelstelling: we voorkomen dat inwoners die een bijstandsuitkering aanvragen verdere (financiële) problemen krijgen.

Wat doen we daar concreet voor:

- We zetten in op het vereenvoudigen van de bijstandsaanvraag;
- We melden inwoners bij de intake aan voor de Voorzieningenwijzer;
Toelichting: Met de Voorzieningenwijzer kunnen we nagaan van welke voorzieningen de inwoner gebruik kan maken. Zo zorgen we ervoor dat regelingen optimaal benut worden en voorkomen we financiële zorgen.
- Wanneer de situatie daar om vraagt kennen we bij aanvraag bijstand met terugwerkende kracht toe;
Voorbeeld: de wijzigingen in de participatiewet in balans maken het mogelijk om bijstand met terugwerkende kracht toe te kennen (max. 3 maanden). Bijvoorbeeld in situaties waarin de inwoner na verlies van inkomen niet direct een bijstandsuitkering heeft aangevraagd. Schulden zijn in die tijd opgelopen omdat vaste lasten niet zijn betaald. Om te voorkomen dat de inwoner dieper in de schulden raakt kunnen we bijstand met terugwerkende kracht toekennen.
- We hebben kennis van het sociale netwerk. Inwoners worden waar nodig doorverwijzen naar flankerende hulp;



- We versterken de samenwerking met interne afdeling schulddienstverlening;
Voorbeeld 1: Een collega van de afdeling Ynkomen/uitkeringsadministratie komt er achter dat een bijstandsgerechtigde beslag heeft op het inkomen. We gaan hier actief achteraan. Na afstemming met de inwoner wordt hij/zij warm doorverwezen naar de afdeling schuldhulpverlening.
Voorbeeld 2: consultants Ynkomen en schulddienstverleners kennen elkaar, hebben regelmatig overleg en zorgen er samen voor dat inwoners met een bijstandsuitkering en geldzorgen/schulden zo snel mogelijk geholpen worden.
- We werken teamoverstijgend samen met onder andere gebiedsteams, integratiecoaches en Dokwurk.

MENSELIJKE MAAT

Een belangrijk uitgangspunt binnen de Participatiewet in balans is menselijke maat. Waar zetten we concreet op in binnen de uitvoering van de participatiewet:

Doelstelling: In de uitvoering van de Participatiewet gaan we uit van een positieve benadering en houden we rekening met het doen-vermogen.

Wat doen we daar concreet voor:

- Een open houding en gelijkwaardigheid als mens zijn belangrijke waarden die we (blijven) inzetten in het contact met de inwoner.
 - Toelichting: we handelen vanuit de gedachte: “behandel de ander zoals de ander behandeld wil worden”
 - In de dienstverlening werken we aan de ambitie; inclusief, eenvoudig, persoonlijk, eigentijds en nauwkeurig (zoals benoemd in de visie dienstverlening).
- De communicatie richting de bijstandsgerechtigde is in begrijpelijke taal (B1 niveau). We checken niet alleen of een inwoner de informatie heeft begrepen, maar ook of de inwoner hieraan kan voldoen. Lukt dat niet? Dan zoeken we samen naar een oplossing.
- Bij het nemen van beslissingen zijn we ons bewust van de impact op de persoonlijke situatie van de inwoner. We tonen lef en kijken naar mogelijkheden binnen de kaders van de wet en gemeentelijk beleid. Om dit te kunnen doen werken we samen in het team, met inkomensconsultanten, kwaliteitsmedewerkers, juristen en medewerkers van Dokwurk. Bijvoorbeeld door intervisie of casusoverleggen. Uiteraard is niet alles mogelijk, in dat geval zorgen we voor een begrijpelijke uitleg en tonen we begrip.
- We zetten in op ontwikkeling van medewerkers (bijvoorbeeld meer kennis over individualiseringsbeginsel of de impact van stress op het brein).

Behandel de ander zoals de ander behandeld wil worden.



- We onderzoeken samen met Dokwerk of we nazorg kunnen bieden aan inwoners die uit de bijstand stromen.
- We zetten in op het zekerstellen van inkomen. Zodat inwoners weten waar ze aan toe zijn. Onzekerheden in het inkomen mag niet een belemmering zijn om werk te aanvaarden.

*Toelichting: bijvoorbeeld door een heldere manier van verrekenen van inkomsten.
Of door het samen met de bijstandsgerechtigde in kaart brengen wat het betekent voor het inkomen of eventuele toeslagen als die meer uren gaat werken.*

Doelstelling: We streven naar een inclusieve samenleving waarin iedere inwoner naar vermogen kan meedoen.

Wat doen we daar concreet voor:

- Voor bijstandsgerechtigden die niet meer kunnen werken zetten we in op maatschappelijke participatie. De inwoner krijgt hierin zelf de regie met ondersteuning van Dokwerk, als dat nodig is. Dokwerk heeft de rol van waakvlam. Bijvoorbeeld door contact te onderhouden via de dienstverlening van 'Meedoen'.
- We blijven daarnaast inzetten op uitstroom richting werk als belangrijkste uitgangspunt. We passen trajecten aan op wat de cliënt op dat moment kan. Er is ruimte om terug te vallen. We zetten waar nodig in op combinatie van re-integratie en maatschappelijke participatie. Eigen regie en samenwerking zijn belangrijke uitgangspunten voor een succesvol traject.
- We hebben oog voor mantelzorg situaties en zetten hier extra op in. Bijvoorbeeld door standaard te vragen naar de mantelzorg situatie en door te verwijzen naar passende ondersteuning.



WERKEN VANUIT VERTROUWEN

Doelstelling: Rechtmatigheid en eigen verantwoordelijkheid zijn uitgangspunten die we niet uit het oog verliezen. Maar een foutje moet kunnen. Beslissingen bekijken we in het grote geheel. Wat is het maatschappelijk effect van de beslissing? We gaan hierbij uit van het realistische mensbeeld.

Wat doen we daar concreet voor:

- We kennen onze cliënten en weten wat er speelt.
- We houden rekening met het doen-vermogen van mensen.
- Maatregelen stemmen we af op de persoonlijke situatie.
- Als we een schending constateren zoeken we contact en waarschuwen we eerst. We leggen niet direct boetes op. Boetes moeten in verhouding staan tot de schending.
- We vragen geen bewijsstukken op van dingen die we al weten.
- We doen een evenredigheidstoets bij het opleggen boete en terugvordering.

DATA GESTUURD WERKEN

Juiste en betrouwbare data is nodig omdat het zorgt voor betrouwbare inzichten, betere beslissingen en efficiënter werken. Door het ontdekken van trends in data weten we beter waar we op moeten inzetten. Daarnaast kunnen we beter toetsen of het beleid werkt. Er is al een start gemaakt met data gestuurd werken. Meer tijd en inzet is nodig voor het ontwikkelen van verdiepende analyses.

Doelstelling: We zetten in op het ontwikkelen van management informatie en verdiepende analyses.

De concrete uitgangspunten worden verder geconcretiseerd in de verordeningen, beleidsregels, de opdracht richting Dokwurk en werkinstructies.



SAMENHANG MET ANDERE BELEIDSPANNEN

Samenhang binnen het sociaal domein is belangrijk voor een integrale en effectieve aanpak. Veel inwoners die ondersteuning nodig hebben, hebben uitdagingen op meerdere levensgebieden en krijgen daardoor te maken met verschillende disciplines. Daarom schetsen we hieronder de samenhang met de belangrijkste beleidsdocumenten in onze regio.

Visie Sociaal Domein regio Noordoost-Friesland 2022



We streven naar een **inclusieve samenleving** waar iedere inwoner naar vermogen kan **meedoen**. In een inclusieve samenleving ervaren inwoners een **positieve gezondheid** op de zes leefgebieden, namelijk: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, sociaal participeren en dagelijks functioneren.

Deze ambitie hebben we gevangen in drie speerpunten:

1. Normaliseren waar kan, helpen waar moet
2. Ondersteuningsvraag lokaal oplossen, tenzij dit niet kan.
3. Op eigen kracht, tenzij...

Actieplan Integraal en Kindgericht armoede- en schuldenbeleid 2022-2026



De gemeente Noardeast-Fryslân heeft de ambitie om te streven naar een samenleving waar inwoners de mogelijkheid hebben om mee te doen, ongeacht belemmeringen op beperkingen. Daarom zet de gemeente in op het **zekerstellen van inkomen** en het preventief **voorkomen van schulden**.

Strategisch beleidskader welzijn

Alle inwoners in gemeente Noardeast-Fryslân doen mee. De gemeente investeert in **vraaggerichte preventie**. Er is minder formele zorg nodig; het welzijn van inwoners groeit.



We sluiten aan bij de wetten in het sociaal domein



- *Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)*
Bijvoorbeeld via aandacht voor mantelzorg en arbeidsmatige dagbesteding bij Dokwurk.
- *Jeugdwet* Met extra inzet op jongeren.
- *Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs)*
Door nauwere samenwerking met schulddienstverlening en het voorkomen van financiële problemen bij inwoners met een bijstandsuitkering.

In de uitvoering van de visie blijven we actief verbinding zoeken met deze beleidsterreinen.

Een verdere toelichting staat in het hoofdstuk Visie, ambitie en uitgangspunten.

SAMENHANG MET ANDERE BELEIDSPLANNEN



Gezondheidsbeleid

Samen Actief naar Gezondheid (SANG)

Vanuit het Gezondheidsbeleid en het uitvoeringsprogramma Samen Actief naar Gezondheid wordt er gestreefd naar een **goede gezondheid** en **gelijke kansen** voor inwoners. Hierbij wordt ingezet op preventie, samenwerking en maatwerk **per levensfase** om gezond en **vitaal oud(er)** te worden. Niet voor elke inwoner is het vanzelfsprekend om met gezondheid bezig te zijn. Zorg over werk, inkomen, mantelzorg of gebrek aan sociale contacten kunnen alle aandacht opeisen. Deze omstandigheden hebben een directe invloed op de gezondheid. Met het programma SANG willen we alle inwoners gelijke kansen bieden op een gezond leven.



De visie op dienstverlening

Deze visie sluit nauw aan bij de beleidskaders binnen het sociaal domein. De dienstverlening is erop gericht om inclusief, toegankelijk en begrijpelijk te zijn, met de **menselijke maat** als uitgangspunt. Hierdoor wordt het mogelijk om inwoners op eenzelfde manier te benaderen als in de Visie Sociaal Domein: normaliseren waar kan, helpen waar moet en altijd aansluiten bij eigen kracht. De focus op duidelijke communicatie en tijdige ondersteuning.



Daarnaast stimuleert de visie op dienstverlening **integraal samenwerken**, wat essentieel is binnen de uitvoering van de Participatiewet, Wmo, Jeugdwet, Wgs en het welzijnsbeleid. Door te werken via meerdere passende contactkanalen en door **persoonlijke ondersteuning** te bieden wanneer dat nodig is, sluit de dienstverlening aan bij de praktijk van gebiedsteams, Bedrijfsfiering gebiedsteams en Dokwerk. Hierdoor ontstaat een samenhangende aanpak waarin inwoners snel de juiste ondersteuning krijgen en **beleidssterreinen elkaar versterken** in plaats van overlappen.



Visie wonen welzijn en zorg

Het doel van de visie op wonen met welzijn en zorg is het bieden van een ontwikkelrichting en strategische kaders voor een regionaal dekkend en passend woon-, welzijn-, en zorgaanbod voor inwoners met een zorg- en/of ondersteuningsvraag. De visie richt zich op **ouderen en aandachtsgroepen met een zorg- en/of ondersteuningsvraag**. Uitgangspunt is dat kwetsbare inwoners zo lang mogelijk of weer **zelfstandig thuis wonen** in een passende woning en woonomgeving met een sterke sociale basis en de zorg en ondersteuning die ze nodig hebben.



BIJLAGEN

BIJLAGE 1 - WIJZIGINGEN SPOOR 1

Spoor 1 van de Participatiewet in balans bevat ruim 20 wetswijzigingen. De wetswijzigingen worden gefaseerd ingevoerd. In het schema hieronder vindt u alle wijzigingen. Voor meer informatie [klik hier](#).

FASE 1

WIJZIGINGEN
TREDEN
IN WERKING PER
1 JAN 2026

FASE 2

GEDOOGJAAR IN
2026

FASE 3

WIJZIGINGEN
TREDEN
IN WERKING PER
1 JAN 2027

VERSIE 20251008

AANVRAAG- PROCEDURE	VASTSTELLEN RECHT OP BIJSTAND	STABIEL & VOLDOENDE INKOMEN	BEGELEIDING, PARTICIPATIE & RE-INTEGRATIE	OVERIG
4 WEKEN ZOEKTERMIJN JONGEREN < 27 JR IDENTIFICATIEPLICHT DIGID & EU-RIJBEWIJS VEREENVOUDIGING AANVRAAGPROCEDURE • MELDING = AANVRAAG • IOU/IOAZ/BBZ = BIJSTAND • AANPASSEN TOEGANGSEIS IOAZ • <12 MND = VERKORTE AANVRAAG	ONTVANGSTEN UIT GIFTEN HARMONISATIE JONGERENNORM TERUGWERKENDE KRACHT (TWK) BIJ AANVRAGEN VERMOGENSTOETS		RUIMTE VOOR MANTELZORG	VERBREIDING EXPERIMENTEER- ARTIKEL 95% BEVOORSCHOTTINGS- % IN LIJN MET BESLAGVRIJE VOET KLEINE AANPASSING ONWEERLEGBAAR RECHTSVERMOEDEN
		UNIFORM VERREKENEN INKOMSTEN UIT ARBEID (EXCL. 7 ^e & 7 ^f) VERRUIMING BIJVERDIENGRENZEN < 27 JR & PREMIE ARBEIDS- INSCHAKELING < 27 JR	RECHT OP EIGEN- STANDIG VORM- GEVEN PARTICIPATIE MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE ONDERSTEUNEN BIJ MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE	
	ALO-KOP NIET- RECHTHEBBENDE PARTNER EVENREDIGHEIDS- TOETS BIJ DRINGENDE REDENEN	BUFFERBUDGET AMBTSHALVE INDIVIDUELE INKOMENSTOESLAG UNIFORM VER- REKENEN INKOMSTEN UIT ARBEID VERRUIMING BIJVERDIENGRENZEN & PREMIE ARBEIDS- INSCHAKELING < 27 JR	RECHT OP EIGEN- STANDIG VORM- GEVEN PARTICIPATIE MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE ONDERSTEUNEN BIJ MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE RUIMTE VOOR AFSTEMMING VAN DE MAATREGELEN TOESPITS- VERPLICHTINGEN OP INDIVIDU	TRANSITIE- JAAR IN 2027

BIJLAGE 2 - SAMENHANG ANDERE LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN



Andere landelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de Participatiewet in balans.

Hervormingsagenda inkomensondersteuning

- **AANLEIDING:** Het systeem van inkomensondersteuning in Nederland is ingewikkeld. Er zijn veel verschillende regelingen, en mensen weten vaak niet waar ze recht op hebben. Dit zorgt voor onzekerheid, fouten en ongelijkheid.
- **DOEL:** De hervormingsagenda wil het systeem verbeteren. Het doel is om inkomensondersteuning eerlijker, eenvoudiger en beter uitvoerbaar te maken. Zo krijgen mensen sneller en makkelijker de hulp die ze nodig hebben.

Wetsvoorstel proactieve dienstverlening

- **AANLEIDING:** Veel mensen weten niet dat ze recht hebben op inkomensondersteuning, zoals een uitkering of toeslag. Soms durven ze geen hulp aan te vragen, omdat ze bang zijn iets fout te doen of geld terug te moeten betalen. Daardoor krijgen ze niet de hulp die ze nodig hebben, wat kan leiden tot geldzorgen en armoede.
- **DOEL:** Het wetsvoorstel wil dit veranderen. Het doel is dat organisaties zoals UWV, SVB en gemeenten mensen **actief gaan helpen**. Ze mogen mensen wijzen op regelingen waar ze recht op hebben en helpen bij het aanvragen. Ook mogen ze gegevens delen om beter te zien wie hulp nodig heeft. Zo krijgen meer mensen de ondersteuning die bij hun situatie past.

Handhaving sociale zekerheid

- **AANLEIDING:** Soms maken mensen fouten bij het aanvragen van een uitkering of toeslag. Bijvoorbeeld door iets niet door te geven, zoals een nieuwe baan of samenwonen. Dat kan gevolgen hebben voor hun recht op geld van de overheid. Het huidige systeem is streng en ziet fouten vaak als fraude. Dat zorgt voor wantrouwen en stress bij mensen.
- **DOEL:** De nieuwe wet wil dit veranderen. Het doel is om **eerlijker en menselijker** te handhaven. Bij een fout wordt eerst gekeken of het per ongeluk is gebeurd. Alleen bij echte fraude volgt een passende straf. Zo wil de overheid zorgen voor meer vertrouwen en duidelijkheid. Mensen krijgen dan waar ze recht op hebben, en fouten worden eerlijk behandeld.

Wet van school naar duurzaam werk

- **AANLEIDING:** Veel jongeren hebben moeite om na school een baan te vinden. Vooral jongeren zonder diploma of met extra ondersteuningsbehoeften lopen risico om werkloos te worden. De overgang van school naar werk is vaak lastig, en begeleiding is niet altijd goed geregeld.
- **DOEL:** Het wetsvoorstel wil jongeren helpen om na school snel en goed aan het werk te gaan. Dit gebeurt door betere begeleiding, samenwerking tussen scholen en gemeenten, en extra ondersteuning voor jongeren die dat nodig hebben. Zo krijgen meer jongeren een eerlijke kans op een vaste baan en een goede toekomst.

Hervorming arbeidsmarktinfrastructuur

- **AANLEIDING:** De manier waarop mensen nu geholpen worden bij het vinden van werk is ingewikkeld en verschilt per regio. Er is te weinig samenwerking tussen organisaties, en mensen weten vaak niet waar ze terecht kunnen voor hulp. Daardoor krijgen werkzoekenden en werkgevers niet altijd de juiste ondersteuning.
- **DOEL:** De hervorming wil de dienstverlening op de arbeidsmarkt **duidelijker, eenvoudiger en beter georganiseerd maken**. In elke regio komt één herkenbare plek, **het Werkcentrum**, waar mensen terecht kunnen voor hulp bij werk, scholing of ondersteuning. Overheden, scholen en werkgevers gaan beter samenwerken. Zo krijgen werkzoekenden sneller passende hulp en vinden werkgevers makkelijker personeel.

Nationaal Programma Armoede en Schulden

- **AANLEIDING:** In Nederland leven veel mensen in armoede of met schulden. Dat geldt ook voor werkenden, jongeren en kinderen. Het huidige systeem is ingewikkeld en hulp komt vaak te laat. Daardoor blijven geldproblemen bestaan en worden ze soms erger.
- **DOEL:** Het programma wil armoede en schulden **voorkomen en verminderen**. Mensen moeten sneller en beter geholpen worden. Het beleid wordt eenvoudiger en duidelijker. Er komt meer aandacht voor werkenden, kinderen en jongeren. Ook wordt schuldhulp verbeterd, zodat iedereen in elke gemeente goede hulp kan krijgen.

N